

Asia: VN/32825/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Akatemia kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (13.12.2024).

Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastorakennetta toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisemmaksi kokonaisuudeksi siten, että virastoja on helpompi ohjata, ne ovat toiminnallisesti nykyistä selkeämpiä kokonaisuuksia ja niiden toiminta on yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa. Tämä toteutetaan muodostamalla hallinnonalan 10 nykyisestä virastosta viisi virastoa ja tiivistämällä näiden yhteistyötä. Suomen Akatemia jatkaa esityksen mukaan tieteen edistämisestä vastaavana omana virastonaan.

Suomen Akatemia pitää kannatettavana hallinnonalan virastojen rakenteellista kehittämistä ja entistä tiiviimpää yhteistyötä. Valtion tiukentuvassa taloustilanteessa sivistyksen ja sivistyshallinnon merkitys kasvaa ja suunnitelmallisella yhteistyöllä on tavoitettavissa sekä vaikuttavuutta että säästöjä. Suomen Akatemia näkee mahdollisena tiivistää sivistyshallinnon tukipalveluiden yhteistyötä näiden toimintaa yhtenäistäen.

Akatemia pitää hyvänä sitä, että yhteistyön ja toimintatapojen yhtenäistämisen mahdollisuudet kartoitetaan hallinnonalan virastojen kesken laajasti ja tarkoin ja niistä määrätään vain tarvittaessa erikseen asetuksella. Erityisesti mahdollisten keskitettävien toimintojen osalta on syytä suunnitella siirrot siten, että niistä aidosti aiheutuu tuottavuushyötyä kaikille virastoille, huomioiden virastojen toiminnan erityispiirteet, kuten Suomen Akatemian tutkimusrahoitustoiminta ja kauttamme kulkevan rahoituksen volyyymi.

Toisaalta pelkät rakenneuudistukset ja toiminnan yhtenäistäminen eivät riitä vaan virastojen toimintaedellytyksien turvaaminen edellyttää myös tulevaisuudessa riittäviä toimintamenojärärahöja. Suomen Akatemian toimintamenojen turvaaminen on välttämätöntä, jotta myös lain valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 (1092/2022) tavoitteet voidaan turvata.

Suomen Akatemiaa on kuvattu hallituksen esityksen sivuilla 27–29. Kyseisessä kuvauksessa ei ole huomioitu Suomen Akatemiasta annetun lain muutoksista annettua hallituksen esitystä HE 209/2024 ja siinä esitettyjä muutoksia. Sivuilla 29–30 on kuvattu virastojen määrärahatilannetta ja henkilötyövuosimäärää vuodelta 2022, todeten, että sivuille päi vitetään viimeisin luku. Sivuilla 34–39 on esitetty virastojen henkilöstöä koskevia tunnuslukuja vuodelta 2023. Suomen Akatemian henkilöstön lukumäärä vuoden 2023 lopussa on ollut 132 ja htv tuolta vuodelta 133,4. Vuonna 2024 henkilöstön määrä on edelleen pienentynyt ja tämä kehitys tulee toimintamenojärärahatilanteen takia jatkumaan myös tulevina vuosina, joten sivulla 51 esitetty alustava arvio siirtyivistä henkilötyövuosista vuonna 2026 (133 henkilöä) on Akatemian näkemyksen mukaan ylimitoitettu. Tämänhetkisen arvion mukaan Suomen Akatemian pitää pienentää henkilöstöään nykyisestä 133 henkilötyövuodesta 110:een vuoteen 2027 mennessä.

Tässä hallituksen esityksessä Suomen Akatemiasta annettuun lakiin esitetään muutosta vain pääjohtajan kelpoisuusvaatimusten osalta. Suomen Akatemiasta annetun lain (922/2009) muutoksista on annettu oma hallituksen esityksensä (HE 209/2024 vp) jo ennen virastouudistusta koskevaa hallituksen esitystä. Tämä olisi ehkä hyvä todeta sivulla 90 kohdassa 12 Suhde muihin esityksiin. Suomen Akatemia pitää virastojen johdon kelpoisuusvaatimusten yhtenäistämistä nykytilaa selkeyttävänä. Toisaalta on hyvä, että Suomen Akatemian pääjohtajan kelpoisuusvaatimukset eivät tosiasiallisesti muutu nykyiseen verrattuna.

Suomen Akatemialla ei ole lausuttavaa esitetyn uuden lain opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista pykäläluonnoksiin.

Katajajuuri Emilia
Suomen Akatemia

Majamaa Katja
Suomen Akatemia